

PRAWO ZATRUDNIENIA

Komentarz do rozporządzeń

redakcja naukowa Krzysztof W. Baran

Krzysztof W. Baran, Maria Bosak-Sojka, Dominika Dörre-Kolasa
Tomasz Duraj, Izabela Florczak, Agnieszka Górnicz-Mulcahy
Anna Kosut, Ewelina Kumor-Jeziarska, Mariusz Lekston, Marzena Łabędź
Dariusz Makowski, Jakub Rumian, Iwona Sierocka, Krzysztof Stefański
Elżbieta Ura, Mirosław Włodarczyk, Marcin Wujczyk, Teresa Wyka

PRAWO ZATRUDNIENIA

Komentarz do rozporządzeń

redakcja naukowa Krzysztof W. Baran

Krzysztof W. Baran, Maria Bosak-Sojka, Dominika Dörre-Kolasa
Tomasz Duraj, Izabela Florczak, Agnieszka Górnicz-Mulcahy
Anna Kosut, Ewelina Kumor-Jeziarska, Mariusz Lekston, Marzena Łabędź
Dariusz Makowski, Jakub Rumian, Iwona Sierocka, Krzysztof Stefański
Elżbieta Ura, Mirosław Włodarczyk, Marcin Wujczyk, Teresa Wyka

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 marca 2024 r.

Recenzent

Dr hab. Marzena Szablowska-Juckiewicz, profesor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

Wydawca

Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący

Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne

Beata Wawrzyńczak-Jędryka

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2024

ISBN 978-83-8358-398-3

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. +48 728 313 462

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

O Autorach

Krzysztof W. Baran [ORCID: 0000-0001-5165-8265] – profesor doktor habilitowany nauk prawnych; kierownik Katedry Prawa Pracy i Polityki Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego; członek pierwszej i drugiej kadencji Rady Doskonałości Naukowej; *senior partner* w kancelarii specjalizującej się w prawie pracy; autor, współautor i redaktor licznych publikacji naukowych z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, w tym kilkudziesięciu monografii, komentarzy i podręczników; redaktor naczelny czternastotomowego *Systemu prawa pracy*.

Maria Bosak-Sojka [ORCID: 0000-0001-9169-8966] – doktor habilitowany w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki prawne; zatrudniona w Zakładzie Prawa Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Instytutu Nauk Prawnych Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego; adwokat; autorka ponad 100 publikacji naukowych z zakresu indywidualnego i zbiorowego prawa pracy, w tym komentarzy praktycznych. Współautorka *Systemu prawa pracy* (red. nac. K.W. Baran), tomy: III, IX oraz XII.

Dominika Dörre-Kolasa [ORCID: 0000-0002-4134-741X] – doktor nauk prawnych; adiunkt w Katedrze Prawa Pracy i Polityki Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego; wykładowca na podyplomowych studiach z zakresu prawa pracy na UJ; radca prawny; autorka publikacji dotyczących ochrony dóbr osobistych pracowników, monitoringu w miejscu pracy, współdziałania pracodawcy ze związkami zawodowymi, molestowania seksualnego, mobbingu.

Tomasz Duraj [ORCID: 0000-0003-1561-5916] – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor UŁ w Katedrze Prawa Pracy na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego; kierownik Centrum Nietypowych Stosunków Zatrudnienia WPiA UŁ oraz kierownik studiów podyplomowych HR z elementami prawa pracy na WPiA UŁ; kierownik międzynarodowego projektu badawczego finansowanego ze środków NCN (OPUS 15) nt. „W poszukiwaniu prawnego modelu samozatrudnienia w Polsce. Analiza prawnoporównawcza”; autor ponad stu publikacji naukowych z zakresu prawa pracy.

Izabela Florczak [ORCID: 0000-0003-3167-3382] – doktor nauk prawnych; adiunkt w Katedrze Prawa Pracy Uniwersytetu Łódzkiego; radca prawny; członek Komitetu Koordynującego Polską Sieć Naukową Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego COOPERANTE; autorka publikacji z zakresu prawa zatrudnienia, w szczególności podstaw prawnych zatrudnienia, zatrudnienia migrantów i prekaryzacji zatrudnienia.

Agnieszka Górnicz-Mulcahy [ORCID: 0000-0003-1767-4709] – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor w Zakładzie Prawa Pracy na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego; asystent sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych; w pracy naukowej zajmuje się głównie zagadnieniami indywidualnego prawa pracy, prawa pracowniczej twórczości wynalazczej oraz stosunkami zatrudnienia w sferze publicznej; autorka publikacji z zakresu prawa pracy i zabezpieczenia społecznego.

Anna Kosut [ORCID: 0000-0003-3775-7499] – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej; kierownik Katedry Prawa Pracy UMCS; radca prawny; wykładowca prawa pracy dla aplikantów radcowskich; autorka publikacji z zakresu indywidualnego prawa pracy, prawnej regulacji bezrobocia oraz zatrudnienia penalnego.

Ewelina Kumor-Jeziarska [ORCID: 0000-0002-9733-7667] – doktor nauk prawnych; adiunkt w Katedrze Prawa Pracy i Polityki Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego; adwokat; specjalizuje się w dziedzinie prawa pracy, w szczególności w zakresie indywidualnego prawa pracy oraz zatrudnienia w służbach mundurowych; zajmuje się zagadnieniami z zakresu prawa pracy zarówno w aspekcie teoretycznym, jak i praktycznym.

Mariusz Lekston [ORCID: 0000-0003-3574-9428] – doktor nauk prawnych; prorektor ds. organizacyjno-prawnych i polityki kadrowej Akademii Humanitas w Sosnowcu; adiunkt w Instytucie Nauk Prawnych Akademii Humanitas w Sosnowcu; wykładowca na studiach podyplomowych Prawa pracy i ubezpieczeń społecznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie; członek Komisji Nauk Prawnych i Ekonomicznych PAN Oddział w Katowicach; autor publikacji z zakresu indywidualnego i zbiorowego prawa pracy.

Marzena Łabędź [ORCID: 0000-0003-1781-1881] – radca prawny, specjalistka z zakresu indywidualnego i zbiorowego prawa pracy oraz prawa imigracyjnego; wykładowca na studiach podyplomowych Uniwersytetu Jagiellońskiego; prowadzi szkolenia dla działów HR, kadry menedżerskiej oraz organizacji związkowych; ekspert Business Centre Club do spraw prawa pracy w zakresie zatrudnienia cudzoziemców oraz własności intelektualnej; autorka i współautorka publikacji z zakresu prawa pracy i polityki społecznej.

Spis treści

O Autorach	5
Wykaz skrótów	13
Wprowadzenie	19
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29.01.2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2023 r. poz. 2190)	21
Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 30.12.2016 r. w sprawie świadectwa pracy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1862 ze zm.)	111
Rozporządzenie Rady Ministrów z 4.10.1974 r. w sprawie wspólnej odpowiedzialności materialnej pracowników za powierzone mienie (Dz.U. z 1996 r. Nr 143, poz. 663)	167
Rozporządzenie Rady Ministrów z 10.10.1975 r. w sprawie warunków odpowiedzialności materialnej pracowników za szkodę w powierzonym mieniu (Dz.U. z 1996 r. Nr 143, poz. 662)	203
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 8.01.1997 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop (Dz.U. Nr 2, poz. 14 ze zm.)	231
Rozporządzenie Rady Ministrów z 3.04.2017 r. w sprawie wykazu prac uciążliwych, niebezpiecznych lub szkodliwych dla zdrowia kobiet w ciąży i kobiet karmiących dziecko piersią (Dz.U. poz. 796)	271
Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z 8.05.2023 r. w sprawie wniosków dotyczących uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem oraz dokumentów dołączanych do takich wniosków (Dz.U. poz. 937)	287

Rozporządzenie Rady Ministrów z 28.05.1996 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (Dz.U. z 2018 r. poz. 2010 ze zm.)	367
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 22.02.2019 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz.U. poz. 391)	391
Rozporządzenie Rady Ministrów z 19.06.2023 r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudniania przy niektórych z tych prac (Dz.U. poz. 1240)	417
Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 30.05.1996 r. w sprawie przeprowadzania badań lekarskich pracowników, zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami oraz orzeczeń lekarskich wydawanych do celów przewidzianych w Kodeksie pracy (Dz.U. z 2023 r. poz. 607)	435
Rozporządzenie Rady Ministrów z 28.05.1996 r. w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów (Dz.U. Nr 60, poz. 279 ze zm.)	485
Rozporządzenie Rady Ministrów z 1.07.2009 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy (Dz.U. Nr 105, poz. 870)	499
Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z 9.12.2022 r. w sprawie statystycznej karty wypadku przy pracy (Dz.U. poz. 2750)	531
Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 24.05.2019 r. w sprawie wzoru protokołu ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy (Dz.U. poz. 1071)	543
Rozporządzenie Rady Ministrów z 30.06.2009 r. w sprawie chorób zawodowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1836)	561
Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 1.08.2002 r. w sprawie sposobu dokumentowania chorób zawodowych i skutków tych chorób (Dz.U. z 2013 r. poz. 1379 ze zm.)	601
Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z 27.07.2004 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz.U. z 2004 r. Nr 180, poz. 1860 ze zm.)	615
Rozporządzenie Rady Ministrów z 2.09.1997 r. w sprawie służby bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz.U. Nr 109, poz. 704 ze zm.)	649

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 26.09.1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz.U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650 ze zm.)	683
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 4.04.2001 r. w sprawie trybu postępowania w sprawie rejestracji układów zbiorowych pracy, prowadzenia rejestru układów i akt rejestrowych oraz wzorów klauzul rejestracyjnych i kart rejestrowych (Dz.U. Nr 34, poz. 408)	815
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 29.05.1996 r. w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia w okresie niewykonywania pracy oraz wynagrodzenia stanowiącego podstawę obliczania odszkodowań, odpraw, dodatków wyrównawczych do wynagrodzenia oraz innych należności przewidzianych w Kodeksie pracy (Dz.U. z 2017 r. poz. 927)	865
Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 10.12.2018 r. w sprawie dokumentacji pracowniczej (Dz.U. poz. 2369 ze zm.)	887
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 15.05.1996 r. w sprawie sposobu usprawiedliwiania nieobecności w pracy oraz udzielania pracownikom zwolnień od pracy (Dz.U. z 2014 r. poz. 1632)	1011
Rozporządzenie Rady Ministrów z 31.12.1975 r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą (Dz.U. z 1976 r. Nr 3, poz. 19 ze zm.)	1041
Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 1.03.2019 r. w sprawie dofinansowania z budżetu państwa składek członkowskich wnoszonych przez wchodzące w skład Rady Dialogu Społecznego reprezentatywne organizacje związkowe do międzynarodowych organizacji związkowych (Dz.U. poz. 455)	1101
Rozporządzenie Rady Ministrów z 3.12.2018 r. w sprawie trybu udzielania urlopu bezpłatnego pracownikowi powołanemu do pełnienia z wyboru funkcji związkowej poza zakładem pracy oraz sposobu postępowania w przypadku wygaśnięcia mandatu do pełnienia z wyboru funkcji związkowej przez pracownika korzystającego z urlopu bezpłatnego (Dz.U. poz. 2358)	1111
Rozporządzenie Rady Ministrów z 27.11.2018 r. w sprawie trybu udzielenia i korzystania ze zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy na okres kadencji w zarządzie zakładowej organizacji związkowej przysługującego osobie wykonującej pracę zarobkową, sposobu ustalenia wysokości wynagrodzenia albo świadczenia pieniężnego przysługującego osobie w okresie zwolnienia	

od pracy oraz wynikających z tego tytułu uprawnień i świadczeń (Dz.U. poz. 2323)	1121
Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 1.03.2019 r. w sprawie dofinansowania z budżetu państwa składek członkowskich wnoszonych przez wchodzące w skład Rady Dialogu Społecznego reprezentatywne organizacje pracodawców do międzynarodowych organizacji pracodawców (Dz.U. poz. 456)	1145
Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z 8.12.2004 r. w sprawie warunków wynagradzania mediatorów z listy ustalonej przez ministra właściwego do spraw pracy (Dz.U. Nr 269, poz. 2673)	1155
Rozporządzenie Rady Ministrów z 16.08.1991 r. w sprawie trybu postępowania przed kolegiami arbitrażu społecznego (Dz.U. Nr 73, poz. 324)	1159
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 9.03.2009 r. w sprawie sposobu ustalania przeciętnej liczby zatrudnionych w celu naliczania odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych (Dz.U. Nr 43, poz. 349)	1179
Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 16.02.2023 r. w sprawie badań na obecność alkoholu lub środków działających podobnie do alkoholu w organizmie pracownika (Dz.U. poz. 317)	1185
Bibliografia	1239
Indeks rzeczowy	1251

Wprowadzenie

Oddawany do rąk Czytelnika komentarz zawiera najważniejsze rozporządzenia obowiązujące w systemie prawa zatrudnienia. Stanowi on merytoryczną kontynuację komentarza poświęconego rozporządzeniom obowiązującym w prawie pracy. W sferze podmiotowej został rozszerzony na pozapracownicze stosunki zatrudnienia, zwłaszcza cywilnoprawne.

Generalno-abstrakcyjny charakter norm rozporządzeń sprawia, że przepisy te funkcjonują wielokrotnie w stosunkach zatrudnienia podobnie jak normy rangi ustawowej. Nie mogą jednak być sprzeczne z ustawą, nie tylko zresztą z tą, która jest podstawą ich wydania, chyba że delegacja dopuszcza *explicite* odpowiednio sprecyzowane wyjątki. Rozporządzenia stanowią jeden z normatywnych mechanizmów dyferencjacji prawa zatrudnienia. Pozwalają na dostosowanie regulacji prawnej do specyficznych warunków świadczenia pracy zarówno w odniesieniu do pracowników, jak i innych osób świadczących pracę na innej podstawie niż stosunek pracy.

Wykonawczy charakter rozporządzeń wyraźnie akcentuje art. 92 ust. 1 Konstytucji RP. Przepis ten nie może być jednak stosowany samoistnie w tym sensie, że będzie on wyłączną podstawą wydania rozporządzenia, każdorazowo bowiem konieczna jest delegacja szczegółowa zadekretowana w ustawie zwykłej. Oznacza to, że rozporządzenia nie mogą w szeroko pojmowanych stosunkach zatrudnienia (pracy) być wydawane w sferze nieunormowanej ustawowo.

Delegacja ustawowa do wydania rozporządzenia powinna wyznaczać zakres spraw przekazanych do uregulowania. Jego treść musi zatem pozostawać w granicach tego upoważnienia. Jeżeli poza nie wykracza, regulacje te należy kwalifikować jako sprzeczne z art. 92 Konstytucji RP. Ustawa zawsze pozostaje hegemonem w relacji do rozporządzenia.

W niniejszym komentarzu przedmiotem analizy są zagadnienia najistotniejsze dla praktyki – rozporządzenia dotyczące zarówno indywidualnego, jak i zbiorowego prawa

pracy. Tego rodzaju ujęcie zakresu przedmiotowego ma swe zakorzenienie w dyrektywie kompleksowości badań dogmatycznych. Zamierzeniem zespołu autorskiego było przygotowanie wszechstronnego i zarazem wnikliwego opracowania.

Komentarz zawiera omówienie nie tylko obowiązujących przepisów, lecz również dorobku judykatury i nauki prawa. Jest on pracą zbiorową, ale nie wspólną. Zamieszczone w nim zapatrywania są wyrazem indywidualnych poglądów autorów. W autonomiczny sposób w ramach uzgodnionej konwencji metodologicznej decydowali oni o przedstawieniu zagadnień merytorycznych. Niektóre przepisy ze względu na swą specyfikę są analizowane grupowo w celu zapewnienia odpowiedniej transparentności i koherencji wywodów.

W swych założeniach komentarz jest skierowany do szerokiego kręgu Czytelników uczestniczących w dyskursie prawniczym toczonym w stosunkach przemysłowych. Mam tu na uwadze zwłaszcza pracowników zajmujących się obsługą podmiotów zatrudniających, menedżerów, specjalistów *human resources* oraz związkowców. Żywię nadzieję, że okaże się on użyteczny również dla funkcjonariuszy wymiaru sprawiedliwości orzekających w sprawach z zakresu prawa pracy. Pomocniczo publikacja może być wykorzystana w procesie dydaktycznym, na studiach prawniczych i administracyjnych, ułatwia bowiem przygotowanie do zajęć o charakterze seminaryjnym oraz zebranie materiałów do prac dyplomowych. Byłoby dla mnie źródłem osobistej satysfakcji, gdyby komentarz ten okazał się pożytecznym narzędziem w stosowaniu prawa zatrudnienia (pracy).

Kraków, 1 marca 2024 r.

Krzysztof W. Baran

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej¹

z 29.01.2013 r.

w sprawie należności przysługujących
pracownikowi zatrudnionemu w państwowej
lub samorządowej jednostce sfery budżetowej
z tytułu podróży służbowej

(Dz.U. z 2023 r. poz. 2190)

Na podstawie art. 77⁵ § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1465) zarządza się, co następuje:

ROZDZIAŁ 1 Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie określa wysokość oraz warunki ustalania należności przysługujących pracownikowi, zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej:

- 1) na obszarze kraju, zwanej dalej „podróżą krajową”;
- 2) poza granicami kraju, zwanej dalej „podróżą zagraniczną”.

¹ Obecnie działem administracji rządowej – praca kieruje Minister Rodziny i Polityki Społecznej, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 6.10.2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rodziny i Polityki Społecznej (Dz.U. z 2022 r. poz. 416).

1. Z dniem 1.03.2013 r. weszło w życie komentowane rozporządzenie. Reguluje ono w sposób kompleksowy zasady rozliczania krajowych i zagranicznych podróży służbowych.

Wcześniej materię tę regulowały dwa rozporządzenia wykonawcze do art. 77⁵ k.p., tj.:

- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19.12.2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju² oraz
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19.12.2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju³.

Komentowane rozporządzenie ma zastosowanie do pracodawców sfery budżetowej, a także do pracodawców prywatnych, którzy nie ustalili innych zasad odbywania podróży służbowych w przepisach wewnętrznych.

Rozporządzenie nie zawiera definicji pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej. Ustawa z 12.12.1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej⁴ w art. 1 ust. 2 stanowi natomiast, że przez określenie „pracownicy jednostek sfery budżetowej” rozumie się pracowników:

- 1) państwowych jednostek sfery budżetowej, dla których środki na wynagrodzenia są kształtowane na podstawie odrębnej ustawy;
 - 2) zatrudnionych w urzędach organów władzy publicznej, kontroli, ochrony prawa oraz sądach i trybunałach, wymienionych w art. 139 ust. 2 ustawy z 27.08.2009 r. o finansach publicznych⁵;
 - 3) samorządowych jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych prowadzących gospodarkę finansową na zasadach określonych w ustawie wymienionej w pkt 2;
 - 4) biur poselskich, senatorskich lub poselsko-senatorskich oraz klubów, kół albo zespołów parlamentarnych.
2. Podstawowym pojęciem, do którego odnoszą się przepisy komentowanego rozporządzenia, jest pojęcie podróży służbowej.

² Dz.U. Nr 236, poz. 1990 ze zm.

³ Dz.U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.

⁴ Dz.U. z 2023 r. poz. 1690.

⁵ Dz.U. z 2023 r. poz. 1270 ze zm.

Podróż służbowa oznacza, zgodnie z definicją zawartą w art. 77⁵ k.p., wykonywanie na polecenie pracodawcy zadania służbowego poza miejscowością, w której znajduje się stałe miejsce pracy pracownika lub w której znajduje się siedziba pracodawcy.

Z podróżą służbową mamy zatem do czynienia w przypadku łącznego⁶ spełniania następujących warunków:

- a) podróż odbywa się na polecenie pracodawcy,
- b) celem podróży jest wykonanie zadania służbowego,
- c) zadanie służbowe realizowane jest poza miejscowością, w której znajduje się stałe miejsce pracy pracownika lub w której znajduje się siedziba pracodawcy.

W orzecznictwie wskazuje się, że umowa stron, która polegałaby na uzgodnieniu podróży służbowej, choć taka nie zachodzi, nie byłaby ważna, gdyby miała kreować „podróż służbową”⁷. Również prywatnie odbyta podróż zagraniczna, której pracodawca nie zlecił pracownikowi ani nawet ustnie nie zaakceptował, nie jest podróżą służbową mimo opublikowania przez pracodawcę materiałów z tej podróży⁸.

3. Podróż służbową pracownik odbywa na polecenie pracodawcy. Zarówno przepisy Kodeksu pracy, jak i komentowanego rozporządzenia nie określają formy takiego polecenia. W praktyce, ze względów dowodowych (m.in. z uwagi na ewentualne roszczenia pracownicze związane z prawem do wypłaty należności za czas podróży służbowej), ma ono najczęściej formę pisemną. Również z uwagi na fakt, że rozliczanie wyjazdów z tytułu podróży służbowych wiąże się z korzystaniem z określonych odrębnymi przepisami zwolnień z należności publicznoprawnych, podróż służbowa musi zostać należycie udokumentowana. Dowodem na faktyczne polecenie pracownikowi odbycia podróży służbowej może być w szczególności właśnie pisemne polecenie wyjazdu służbowego. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, w przypadku gdy nie doszło do wydania polecenia wyjazdu służbowego przez pracodawcę, tj. brak zarówno pisemnego polecenia wyjazdu, jak i ustnego uzgodnienia takiego wyjazdu, wyjazd nie może być uznany za podróż służbową⁹. W przypadku mniejszej liczby podróży służbowych praktykuje się wystawianie odrębnego polecenia służbowego na każdy wyjazd, natomiast w sytuacji częstych podróży służbowych dopuszczalne jest również wystawienie tzw. zbiorczego polecenia wyjazdu służbowego, w którym ujęte są wszystkie delegacje planowane na dany okres (np. miesięczny). Możliwość takiego rozwiązania znajduje potwierdzenie w orzecznictwie sądowym¹⁰.

⁶ Tak wyrok SN z 22.02.2008 r., I PK 208/07, OSNP 2009/11–12, poz. 134.

⁷ Wyrok SA w Katowicach z 29.10.2013 r., III AUa 2465/12, LEX nr 1403705.

⁸ Wyrok SN z 10.05.2012 r., II PK 223/11, OSNP 2013/7–8, poz. 79.

⁹ Wyrok SN z 10.05.2012 r., II PK 223/11.

¹⁰ Wyrok WSA we Wrocławiu z 26.01.2007 r., I SA/Wr 1332/06, M. Pod. 2007/10, poz. 35.

Polecenie wyjazdu służbowego powinno określać:

- oznaczenie pracownika, którego dotyczy polecenie,
- cel wyjazdu, tj. zadanie do wykonania oraz miejsce/miejsca jego realizacji,
- miejsce i datę wyjazdu (rozpoczęcia podróży),
- miejsce i datę zakończenia podróży,
- czas trwania podróży,
- środek transportu, w tym jego rodzaj i klasę,
- informację, czy – oraz w jakiej kwocie – pracownik otrzymał zaliczkę na pokrycie kosztów podróży.

Polecenie wyjazdu jest imienne, tzn. dotyczy konkretnego pracownika. Nie wydaje się go na przykład dla grupy pracowników biura, gdy wszyscy zatrudnieni w nim pracownicy wyjeżdżają razem. Każda z osób powinna otrzymać osobne polecenie. W poleceniu pracodawca powinien zatem wskazać imię, nazwisko oraz stanowisko służbowe pracownika.

W poleceniu wyjazdu służbowego można wskazać kilka miejsc, w których mają być wykonywane zadania służbowe.

W poleceniu służbowym warto określić nie tylko datę i miejsce, ale również godzinę rozpoczęcia i zakończenia podróży służbowej. Ma to istotne znaczenie dla rozliczenia kosztów wyjazdu, ponieważ w oparciu o te dane można precyzyjnie ustalić wartość przysługujących pracownikowi diet. Przykładowo, jeżeli pracownik zamieszkuje na terenie Warszawy w dzielnicy Mokotów, a wyjechać w podróż służbową ma pociągiem z Dworca Centralnego, w poleceniu wyjazdu służbowego należy określić jako godzinę wyjazdu tę godzinę, o której odjeżdża pociąg wskazany jako środek transportu pracownika. W przeciwnym razie mogą się pojawić wątpliwości, jak należy zakwalifikować czas przejazdu pomiędzy domem pracownika a dworcem oraz w jaki sposób rozliczyć związane z tym wydatki. W tym zakresie należy przytoczyć pogląd wyrażony przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gdańsku w wyroku z 13.10.2015 r., I SA/Gd 949/15¹¹, zgodnie z którym pracownik powinien sam zapewnić sobie transport na lotnisko w celu wykonania podróży służbowej w ramach polecenia służbowego i to on zobowiązany jest do pokrycia wydatków z tym związanych, niezależnie od tego, czy dojechałby środkami komunikacji miejskiej, taksówką czy własnym środkiem transportu, gdy port lotniczy (dworzec kolejowy czy autobusowy), miejsce wykonywania pracy i miejsce zamieszkania pracownika znajdują się w tej samej miejscowości (pracownik bowiem codziennie na swój koszt dojeżdża do pracy w tej samej miejscowości).

¹¹ LEX nr 1814764.

Pisemne polecenie wyjazdu służbowego, w odróżnieniu od ustnego, pozwala pracodawcy na zaplanowanie budżetu związanego z podróżą służbową i uniknięcie związanych z tym wątpliwości. Wielu pracodawców rozwiązuje ten problem, stosując wewnętrzzakładowe polityki odbywania podróży służbowych, gdzie określane są zasady organizacji i rozliczania podróży służbowych, w tym między innymi preferowane przez pracodawcę środki transportu, zasady ich doboru w zależności od rodzaju, miejsca podróży (odległości) czy stanowiska zajmowanego przez pracownika oraz progi kwotowe związane z korzystaniem z hoteli w miejscu wykonywania zadania służbowego, a także terminy i zasady rozliczania odbytych podróży.

Pracownik zasadniczo nie może odmówić wyjazdu w delegację, nawet jeśli taki wyjazd może dezorganizować jego plany. Zgodnie z art. 100 § 1 k.p. pracownik obowiązany jest stosować się do poleceń przełożonych, które dotyczą pracy, jeżeli nie są one sprzeczne z przepisami prawa pracy lub umową o pracę. Odmowę wyjazdu należy kwalifikować jako odmowę wykonania polecenia służbowego. Zgodnie ze stanowiskiem prezentowanym w orzecznictwie postawienie pracownikowi zarzutu odmowy wykonania polecenia wydanego przez pracodawcę wymaga ustalenia, jaka była treść tego polecenia, czy dotyczyło ono wykonywanej pracy i w jakich okolicznościach zostało wydane¹².

W doktrynie prawa zwraca się przy tym uwagę, że nie jest wymagany żaden okres między wydaniem polecenia podróży służbowej a jej terminem rozpoczęcia. W rezultacie pracownik nie może w żaden sposób przewidzieć ewentualnego polecenia odbycia podróży służbowej¹³.

Pracodawca, wydając polecenie wyjazdu służbowego, powinien jednak mieć na względzie wynikające z przepisów prawa pracy zakazy delegowania poza stałe miejsce pracy bez zgody pracownika:

- pracownicy w ciąży (art. 178 § 1 k.p.),
- pracownika opiekującego się dzieckiem do ukończenia przez nie ósmego¹⁴ roku życia (art. 178 § 2 k.p.).

W przypadku pozostałych pracowników przepisy prawa pracy nie przewidują konieczności uzyskania zgody na odbycie podróży służbowej. W szczególności analogicznych do przypadku kobiet w ciąży i pracowników opiekujących się dziećmi do lat czterech wymogów przepisy prawa pracy nie wprowadzają w odniesieniu do pracowników niepełnosprawnych czy opiekujących się osobami niepełnosprawnymi bądź małymi dziećmi w wieku powyżej czterech lat, a także osób samotnie wychowujących dzieci.

¹² Wyrok SN z 1.10.1997 r., I PKN 317/97, OSNP 1998/14, poz. 428.

¹³ M. Szypniewski, *Kilka uwag krytycznych o formule prawnej podróży służbowej*, MPP 2019/6, s. 13.

¹⁴ Zmiana wprowadzona ustawą z 9.03.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 641) – obowiązuje od 26.04.2023 r.

Książka stanowi unikatowy zbiór komentarzy do kilkudziesięciu rozporządzeń precyzujących przepisy indywidualnego i zbiorowego prawa pracy. Przedstawiono w niej analizę aktów wykonawczych regulujących m.in. problemy:

- ustalania wynagrodzenia pracowników za okres urlopu wypoczynkowego i inne okresy niewykonywania pracy,
- obowiązków pracodawcy w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- podróży służbowych,
- odpowiedzialności materialnej pracowników,
- przygotowania zawodowego młodocianych,
- wymogów w zakresie prowadzenia akt osobowych i dokumentacji pracowniczej,
- zasad wystawiania świadectwa pracy.

Wszystkie zagadnienia zostały omówione w ścisłej korelacji z normami rangi ustawowej, w szczególności przepisami Kodeksu pracy.

Wiele miejsca poświęcono również aktom wykonawczym z obszaru zbiorowego prawa pracy. Przedmiotem analizy są ponadto rozporządzenia dotyczące dofinansowania z budżetu państwa związków zawodowych i organizacji pracodawców oraz akty wykonawcze z pogranicza prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, określające np. zasady postępowania w razie wypadku przy pracy.

Publikacja zawiera komentarze uwzględniające ostatnie zmiany w prawie, w tym obowiązujące od 2023 r. rozporządzenia w sprawie badań na obecność alkoholu lub środków działających podobnie do alkoholu w organizmie pracownika oraz wniosków dotyczących uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem (zmienionych na skutek przyjęcia tzw. dyrektywy *work-life balance*) i dokumentów dołączanych do takich wniosków. W opracowaniu omówiono także zagadnienia *stricte* praktyczne, związane m.in. ze statystyczną kartą wypadku przy pracy czy wzorem protokołu ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy.

W książce zaprezentowano nie tylko aktualne przepisy, lecz także dorobek judykatury i doktryny. Autorzy nie ograniczyli się do teoretycznej analizy poszczególnych przepisów, ale wskazali również ich praktyczne implikacje i rozwiązania najczęściej pojawiających się wątpliwości. W wielu przypadkach komentarz został uzupełniony praktycznymi przykładami obrazującymi zastosowanie danego przepisu.

Autorami komentarzy do poszczególnych aktów są wybitni przedstawiciele nauki i praktyki prawa pracy.

Publikacja jest przeznaczona zarówno dla prawników zajmujących się prawem pracy, jak i osób, które w swojej działalności spotykają się z zawiłościami indywidualnych i zbiorowych stosunków pracy. W szczególności będzie pomocna pracownikom działów kadr, płac czy HR, a także osobom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo i higienę pracy oraz współpracę ze związkami zawodowymi. Ze względu na szeroką gamę komentowanych przepisów będzie przydatna również przedstawicielom nauki prawa pracy.

9788383583983 W01P01

ISBN 978-83-8358-398-3

9 788383 583983

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: +48 801 044 545

ZAMOWIENIA@WOLTERSCLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL